

Pamflet 7
7 succesfactoren voor
vitale gemeenschappen

een uitgave van de Regio Venlo

Pamflet 7 Peel en Maas

7 succesfactoren voor
vitale gemeenschappen

een uitgave van de Regio Venlo
Samenstelling: Geert Schmitz, Sjaak Sluiters, Jan Custers

Wat vooraf ging...

Aanvankelijk bestond de Regio Venlo uit de gemeenten Beesel, Bergen, Gennep, Horst aan de Maas, Peel en Maas, Venlo en Venray. In 2013 is daar de gemeente Mook en Middelaar bijgekomen. In 2012 heeft de Regio Venlo een strategische visie gepubliceerd onder de titel "Regio in Balans". Een van de centrale thema's in deze regiovisie is: *vitale gemeenschappen*.

In de optiek van de gemeenten zijn in vitale gemeenschappen de volgende dimensies zichtbaar:

- Verbindingen: fysieke verbindingen zoals vervoersmogelijkheden en communicatiemogelijkheden (ict), maar ook verbindingen tussen inwoners (leefklimaat).
- Gemeenschapsontwikkeling: mensen in de Noord-Limburgse gemeenten kennen elkaar en bedenken vanuit een wederkerigheid oplossingen en wegen die voorzien in elkaars behoeften, verlangens en identiteit.
- Een bescheiden en actieve overheid: vitale gemeenschappen vragen van gemeenten vertrouwen en ruimte voor inwoners die in hun gemeenschappen verantwoordelijkheid nemen voor de leef- en woonomgeving.

Inwoners aan het woord...

Op verzoek van de Regio Venlo hebben een tiental inwoners uit diverse dorpen en wijken die deel uitmaken van de gemeenten van de regio, in juni 2014 een ronde tafel gesprek georganiseerd om door te denken over de betekenis van de term vitale gemeenschappen. Hoe zien wij als 10 betrokken inwoners, woonachtig in de Regio Venlo, vitale gemeenschappen in de praktijk? Welke dimensies zijn voor ons belangrijk? Herkennen wij ons in het beeld van de gemeenten die deel uitmaken van de regio Venlo, dat het bij vitale gemeenschappen gaat over verbindingen, gemeenschapsontwikkeling en een bescheiden en actieve overheid?

Ons ronde tafel gesprek leverde een boeiend palet aan inzichten op. We hebben ons tijdens dat gesprek niet bezig gehouden met 'problemen en vraagstukken', maar ons verdiept in de sterke kanten van onze vitale gemeenschappen, in de 'kroonjuwelen en groeibriljanten'.

Uiteindelijk hebben wij ons gesprek samengevat in een zevental statements, die volgens ons de kern van vitale gemeenschappen raken. Zeven statements, omdat het getal een hoge symbolische waarde heeft. Zeven staat voor heelheid: de regenboog heeft zeven kleuren en de week telt zeven dagen.

'Pamflet 7' beoogt de vertaling van de regiovisie Venlo, thema vitale gemeenschappen, te zijn door de ogen van ons als inwoners. Om de zeven statements te illustreren vindt u in dit Pamflet 7 ook een aantal uitspraken die wij tijdens ons ronde tafel gesprek hebben gedaan.

Misschien herkent u als lezer van dit pamflet een aantal van onze statements. Misschien denkt u anders over sommige statements. Vitale gemeenschappen ontstaan bij de gratie van tegenspraak en dialoog. Wanneer u uw reacties wilt delen met ons, dan kan dat via het contactadres: Regio Venlo, thema vitale gemeenschappen, dhr. Geert Schmitz, e-mail: geert.schmitz@peelenmaas.nl

Bovenal willen wij u succes wensen bij uw werk aan uw eigen vitale gemeenschappen in uw omgeving. Als dit Pamflet 7 daar een bijdrage aan kan leveren, hebben wij ons doel meer dan voldoende bereikt.

Volgens ons kan het pamflet op meerdere manieren een betekenis krijgen:

- U kunt het gebruiken bij uw werkzaamheden binnen uw eigen woon- en leefomgeving, als inspiratiebron en baken voor te ondernemen stappen
- Ook kunt u het gebruiken in uw gesprekken met uw eigen gemeente wanneer het gaat over uitgangspunten van gemeenschapsontwikkeling en 'vitale zelfsturende gemeenschappen'
- U kunt de statements gebruiken als toetssteen voor plannen van uw gemeente en professionele organisaties: in welke mate dragen de plannen bij aan de ontwikkeling van vitale gemeenschappen?

Nog een laatste opmerking: wanneer inwoners werken aan de versterking van de vitaliteit van hun gemeenschap, vraagt dat ook een andere rol van gemeenten en professionele organisaties. Dit pamflet gaat daar verder niet op in. De zoektocht naar deze nieuwe rollen voor gemeenten en professionele organisaties is volop aan de gang. In dit pamflet richten wij ons op de opgave voor onszelf, als inwoners van vitale-gemeenschappen-in-wording. In het spinnenweb dat aan het einde van dit pamflet is opgenomen, worden een aantal aspecten van de nieuwe rol van de gemeenten genoemd. Als opmaat voor een verdere bezinning op dit onderwerp.

De deelnemers aan het ronde tafel gesprek:

Bart Bogers, Wellerlooi

Jan Deenen, Wanssum

Piet Geurts, Koningslust

Richard de Groot, 't Ven (Venlo)

Ton Hagens, Horst

Jan Nelissen, Oirlo

Roel van Osch, Veltum (Venray)

Marlies Scheres, Hegelsom

Joost Stemkens, Meijel

Ger de Vlieger, Kessel

1.

Toekomstgericht denken

Als inwoners van lokale gemeenschappen in Noord-Limburg vinden wij het belangrijk om naar de toekomst te kijken. Niet te veel stilstaan bij problemen en vraagstukken van vandaag, maar werken vanuit een visie op de toekomst. De vraag die wij ons regelmatig stellen luidt: "Hoe willen wij dat ons dorp of onze wijk er over 10 jaar uitziet?". De droom over onze eigen toekomst leidt tot een visie en tot plannen die perspectief bieden voor het handelen van vandaag en morgen.

"We hebben in ons dorp heel veel projecten maar nu gaan we werken aan een samenhangende visie die structuur aanbrengt in al die projecten. In die visie wordt het toekomstig droombeeld van ons dorp vastgelegd en daar nemen we rustig de tijd voor."

"Uiteindelijk weten wij het beste hoe het dorp er uit ziet en er uit moet komen zien."

"Vaak begint het met een visie of met een verlangen van de gemeenschap. Soms is het wel moeilijk om door te pakken op initiatieven. Mensen moeten belang hebben bij een initiatief. Het tempo waarin iets gebeurt is helemaal aan de groep zelf. Je moet iedereen zijn eigen ritme en ontwikkelgang gunnen."

2.

Betekenisvolle initiatieven nemen

De initiatieven die wij als inwoners nemen toetsen wij steeds aan de betekenis die zij hebben voor de verdere ontwikkeling van onze lokale gemeenschappen. Leiden onze initiatieven tot een versterking van de leefbaarheid in ons dorp of in onze wijk? Worden wij als inwoners er beter van? Zowel in de fysieke als in de mentale betekenis van het woord? Maken wij als inwoners met onze initiatieven optimaal gebruik van onze talenten?

“Waar ik blij van word, is dat er een blijvende beweging is ontstaan in het dorp waarmee we successen blijven boeken. De successen sporen nieuwe mensen aan om mee te doen in het dorpsoverleg en in werkgroepen. De kartrekkersrol ligt nu veel meer verdeeld over de gemeenschap.”

“Waar ik het meeste plezier uit haal is dat ik zie dat mensen over zichzelf heen stijgen. Mensen gaan dingen doen die ze eerder niet durfden, bijvoorbeeld een interview voor de radio geven.”

3.

Belang van samenwerking

Vitale gemeenschappen bestaan bij de gratie van samenwerking van onderop. Samenwerking houdt voor ons meer in dan alleen maar ‘dingen samen doen’. Samenwerking is voor ons een manier om de kwaliteiten in onszelf naar boven te halen en met elkaar te verbinden. Daardoor ontstaan nieuwe ideeën, op een hoger niveau dan waarop we gewend zijn te denken en te doen. Samenwerking leidt tot nieuwe inzichten.

“Belangrijkste is: de initiatieven komen gewoon vanuit de mensen in het dorp.”

“De samenwerking met het buurdorp is gestart met de voetbalverenigingen. Nu gaan we ook samen met het buurdorp een school bouwen.”

“We zijn begonnen om samen met verenigingen en organisaties te kijken waar de verbindingen liggen. Elke vereniging moet zelf het hoofd boven water houden en het bleek dat er weinig formele verbindingen waren, maar wel tientallen informele. Die informele verbindingen hebben geleid tot groei van de verenigingen, o.a. van de voetbalclub. Dat heeft te maken met kleinschaligheid, aandacht voor elkaar en zorg dat de kinderen zich thuis voelen.”

4.

Eigenaarschap

Bij alle ontwikkelingen die op ons afkomen, stellen wij ons steeds de vraag: "Wie is de eigenaar van dit onderwerp of van deze ontwikkeling?" Deze vraag helpt ons om een onderscheid te maken tussen 'wat van ons is' en 'wat van de gemeente of van een maatschappelijke organisatie is'. We hebben ontdekt dat steeds meer onderwerpen en ontwikkelingen thuishoren in onze eigen leefwereld en dat wij het initiatief moeten nemen en vasthouden op de meest uiteenlopende terreinen. Wonen, leefbaarheid, welzijn, zorg, voorzieningen, inrichting van de omgeving, opvoeden en opgroeien van kinderen, verenigingen, ondernemen: allemaal onderwerpen waarvan het eigenaarschap grotendeels of geheel bij onszelf ligt.

"Tijdens de opening van de huiskamer in ons dorp ontstond het idee om activiteiten voor en door inwoners uit het dorp te organiseren. De aanleiding was de spontane hulp van veel dorpsgenoten bij de verbouwing en de opening van het dorpscafé en het feit dat velen een bijdrage wilden leveren aan activiteiten ten behoeve van de gemeenschap. Doel is je talenten inzetten om het dorp leefbaarder te maken, en het werkt."

"Op gegeven moment was er een groep mensen in ons dorp die enthousiast werkten aan een plan voor de verbouw van het gemeenschapshuis. Wij wilden ons plan presenteren tijdens een bezoek van de burgemeester en wethouders aan ons dorp, maar dat mocht niet. We mochten het pas aansluitend aan het bezoek van de gemeente aan ons dorp presenteren. Waar ik warm van word is dat er op die avond 200 mensen komen die achter ons plan staan en die normaal hun mond niet opendoen, maar die door er te zijn laten blijken dat ze ons plan steunen."

"Bij de gemeente kijken ze vaak nog te veel naar binnen. Hebben we onze vinkjes en vonkjes gezet? Terwijl ze eigenlijk naar buiten moeten kijken naar de gemeenschappen. Burgers beginnen ook te vaak met het vragen van geld aan de gemeente en mopperen dan als ze niets krijgen. Participeren is zelf initiatieven nemen en ondernemen. Ga niet subsidieafhankelijk nadenken over wat je gaat doen."

5.

Waarden

De waarden die richtinggevend zijn voor ons denken en handelen, verschillen van die van de overheid. Voor de overheid zijn vrijheid en gelijkheid belangrijke uitgangspunten voor beleid. Deze overheidswaarden geven ons de ruimte om lokale waarden als solidariteit, wijsheid, rechtvaardigheid, gematigdheid en moed verder te ontwikkelen. In onze opvatting is de mens een sociaal wezen: wat iemand goed of slecht doet, is automatisch ook goed of slecht voor de groep. Goed voor jezelf zorgen omvat meteen de ethische verantwoordelijkheid voor een vormgeving van het eigen leven op een manier die aansluit bij het belang van de gemeenschap.

“Doordat mensen nu mee mogen denken bijvoorbeeld bij de planning van een rondweg worden ze ook actief op andere terreinen, zoals de Wmo. Als je gehoord wordt, geeft dat voeding voor andere ideeën.”

“Krijg mensen in beweging door vanuit nieuwe structuren te denken en niet vanuit het oude. Omdenken, anders denken. Denken vanuit ambities en passies.”

“Niet vooraf allerlei regels en schotten opstellen. Binnen en buiten de kaders denken. We zijn vaak te veel bezig met organiseren in plaats van dat we naar elkaar luisteren en kijken naar elkaars kwaliteiten. Vervolgens moet je er wel iets mee doen, het luisteren naar mensen is niet iets vrijblijvends.”

6.

Heelheid

Verschillen tussen mensen zijn voor ons inspiratiebron om te werken aan de samenhang van onze lokale gemeenschap. Wij erkennen dat mensen verschillende capaciteiten hebben en ook verschillen qua inkomen, gezondheid, opleiding, bezit. Wij willen echter geen onderscheid maken tussen mensen die voor zichzelf kunnen zorgen en anderen die hulp nodig hebben van de overheid. Als lokale gemeenschap willen wij voorkomen dat mensen in een toenemende afhankelijkheid terechtkomen van externe partijen (overheid, maatschappelijke organisaties) en daarmee uit het zicht van de lokale gemeenschap verdwijnen. Uitwisseling tussen mensen met verschillende capaciteiten en kwaliteiten brengt ons dicht bij de essentie van vitale gemeenschappen.

“Je hoort vaak zeggen dat mensen niets meer voor elkaar over hebben, maar je ziet in de praktijk dat dat gewoon niet waar is.”

“Je kunt als vereniging heel veel bereiken door je maatschappelijk in te zetten binnen de gemeenschap. Dat geldt ook voor sportverenigingen. Als vereniging willen we in de lead zijn: we willen het punt vormen waar mensen samenkomen.”

7.

Identiteit

Wij stellen ons allemaal de vraag: "Wat heb ik echt nodig om een goed leven te kunnen uitbouwen?"¹ Onze eigen identiteit wordt zowel bepaald door wat we zelf van het leven maken als ook door onze omgeving en de groepen waar we deel van uitmaken. Vandaar dat we veel belang hechten aan de ontwikkeling van de kwaliteiten van onze dorpsgemeenschap of wijk waar we een onderdeel van zijn. Samen werken aan een sterke uitbouw van de kwaliteiten van onze lokale gemeenschappen biedt het meeste perspectief op een evenwichtige ontwikkeling van onze eigen persoonlijke identiteit en die van onze mede-inwoners.

"Als je dingen met passie en trots vertelt, komen mensen in beweging."

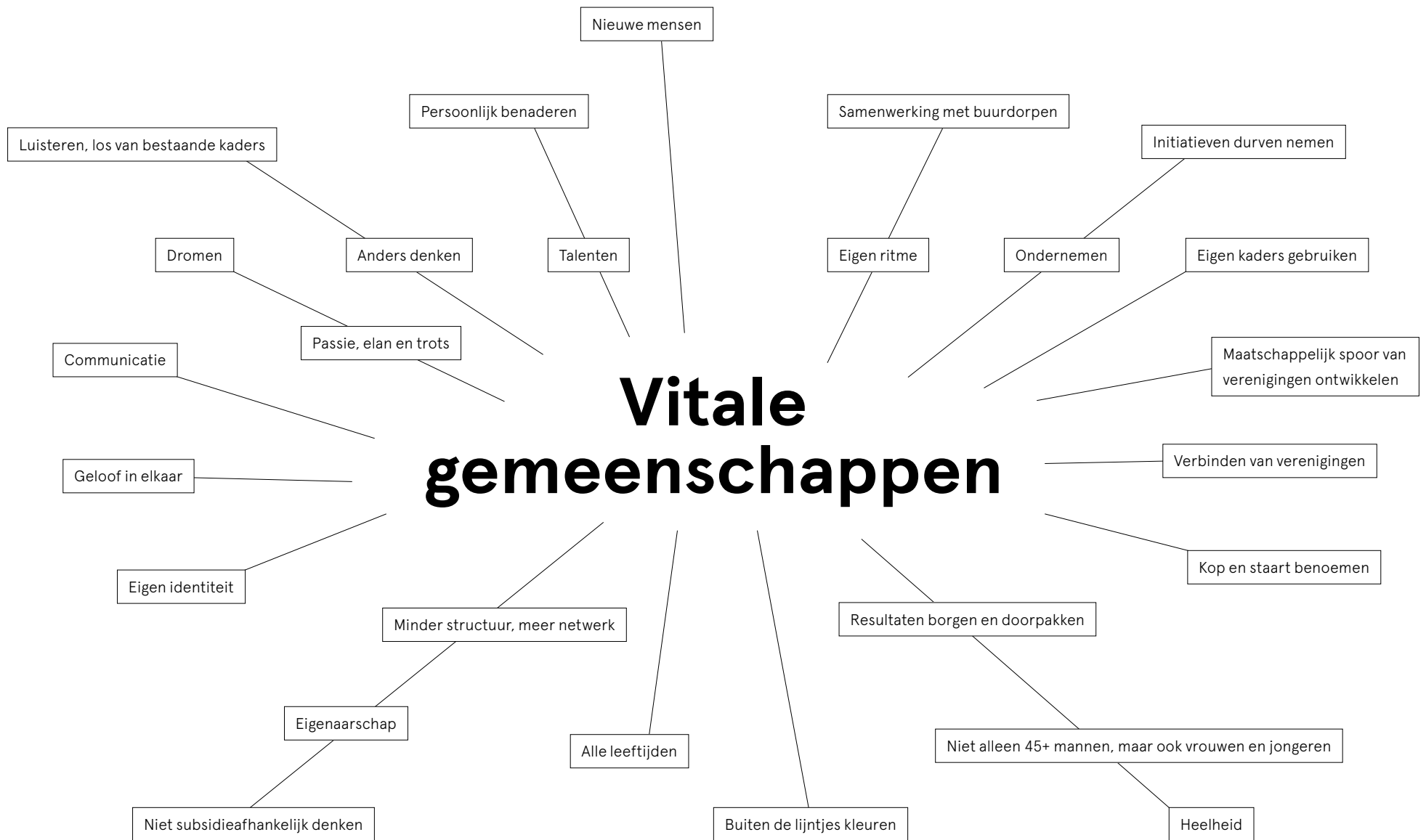
"Verenigingen komen bij ons in het dorp ook steeds meer los van hun oude denken en zoeken naar kansen om samen te ondernemen, samen te werken en de kern te 'verhegelsommen'. Dat heeft ook met eigen identiteit van het dorp te maken."

"Mijn dochter vraagt me ook wel eens: Pap, waarom doe je al dit werk eigenlijk. En dan antwoord ik: Omdat ik trots ben op ons dorp."

---

¹ Paul Verhaeghe, Identiteit, 2012, blz. 237.

Gemeenten

van vechten naar constructief meewerken

van 'maken' naar 'mogelijk maken'

vertrouwen tonen en ruimte scheppen voor burgers

van 'zorgen voor' naar 'ervoor zorgen dat'

van controleren naar faciliteren en enthousiasmeren

